

Per.
Lat
020

Moderator (szerkesztő — Schriftleitung) Ios. WAGNER
DR. Budapest, XI., Lágymányosi-utca 20. (telephon:
68—6—34), ad quem epistulae et manuscripta mittantur

Administrator (kiadó — Geschäftsstelle) AL. REGÉNYI,
Budapest, VII., Barcsay-u. 5. (tel.: 42—2—15), ad quem
pecuniae dirigantur. (Postatak. cseksz. 57.292.)

Prodit Budapestini quotannis decies. Pretium subnotationis an. 1935—36. est pro Hungaria 3 pengoe; pro ceteris nationibus summa 4 pengoe adaequans, quae in Austria per gyrum A—37.880 aerarii comparsorum postalis Austriaci solvenda est (Einzahlung der Bezugsgebühr in Österreich auf das Postscheckkonto d. «Kgl. ung. Postsparkasse — Iuventus Budapest» b. Österr. Postsparkassenamt Wien A—37.880. Scheckblankette werden auf Wunsch von der Geschäftsstelle zugesendet). Quinis exemplaribus sextum gratuito additur.

Eugenius Princeps Sabaudiae.

In diem mortis ducentesimum.

Scriptit Otto Forst de Battaglia prof.

Austria semper ingenia maxime ēgregia attraxit, ut auctores¹ et defensores sui excellentissimi ex omnibus regionibus Europae venirent.

Pater Eugenii, ex comitibus Suessionensibus*, illo genere ortus est, quod solio² Italiae potitus etiam hodie regnat. Puer gravitatis praematurae X annos natus patrem amisit et carens pulchritudine propter staturam humilem ad ordinem clericorum³ destinatus est. Eugenius tamen militiam capessere et particeps vitae publicae esse cupiebat. Sed Ludovicus XIV. aditum militiae «sacerdoti parvo»⁴ negavit.

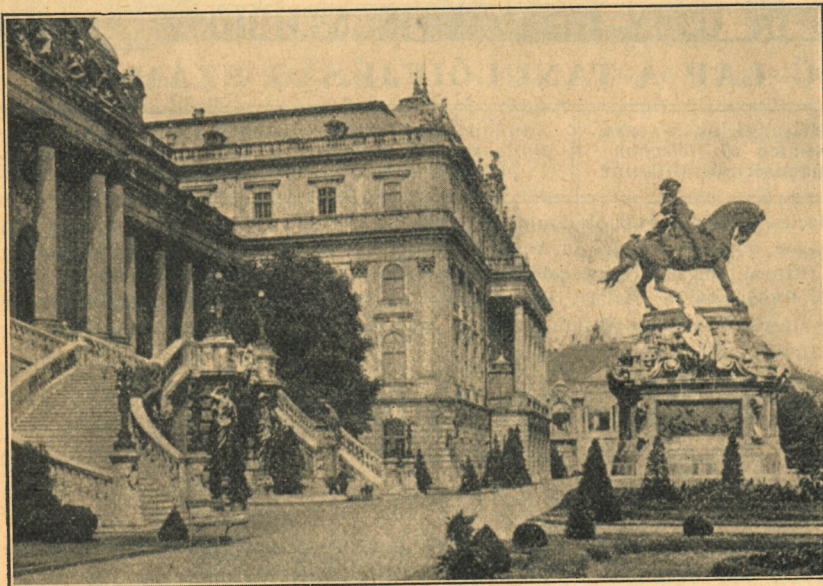
Cum anno 1683. Tur-

cae Vindobonam, urbem Caesarum capturi incederent, duo filii viduae⁵ comitis Suessionensis profecti sunt, ut in exercitu Austriaco gloriam sibi a rege Francogalliae negatam parerent. Frater natu maior Eugenii initio belli adversus sectatores⁶ Muhamedi⁶ mortem obiit. Paulo post Eugenius noster Passaviae⁷ a Leopoldo I. Caesare illuc profugo benevolentissimē acceptus exercitum Austriacum iniit. Joanne Sobieski rege

¹ alkotók (írók, művészek) = Schöpfer * Soisson
² trón = Königsthron ³ papi rend = geistlicher Stand
⁴ «a kis papnak» = dem «kleinen Abbé» ⁵ özvegy = Witwe
⁶ hitetlen = die Ungläubigen
⁷ Passau

Poloniae et Carolo principe Lotharingiae ducibus particeps Vindobonae liberandae erat; in bello eminuit adeo, ut iuvenis vix XX annorum praefectus equitum declararetur. Hungariam, sedem victoriarum posteriorum penitus cognovit et peritus rationis⁸ belli⁸ inimicorum Turcarum factus est. Saepe animum fortissimum praestitit. In obsidione Budae anno 1686. equus, in quo sedebat, plumbo confectus est,⁹ ad Taurunum¹⁰ autem anno 1688. etiam ipse graviter vulneratus est.

Statua equestris Eugenii principis ante domum regiam in arce Budapestinensi.

Deinde ad Rhenum adversus Francogallos pugnabat. Anno 1690. imperium sui iuris¹¹ primum accepit. Anno 1697. a Leopoldo I. adversus Turcas imperio¹² affectus¹² ante diem III. Idus Septembres ad Zentam exercitum Turcarum fudit fugavitque. Pax gloriosissima in oppido Carolowitz facta, quae certamen¹⁴ supremum¹⁴ annorum XVI Crucis et Lunae¹³ dimidiatae¹³ anno 1699. confecit, victoriarum illarum principis Eugenii fructus est. Ita Hungaria Occidenti recuperata est.

Tum pro domo Austriacā in Francogalliā pugnavit. Nunquam bellum pro ipso bello gessit, sed pacis impetrandae causā, quae oppositionem Francogalliae et Austriae tolleret.

Mox bellum novum contra Turcas exortum est. Eugenius in Hungariam, sedem tot victo-

riarum festinavit. Opera¹⁵ belli¹⁵ arte solitā regebat. Pugnā ad Petrovaradinum anno 1716. atque occupatione Tauruni anno 1717., quae in carmine populari de «Equite Nobili»¹⁶ dicto in aeternum vivit, pax in oppido Passarowitz anno 1718. factum extorta est¹⁷, per quam imperium Habsburgorum spatium maximum est adeptum.

Imperator maximus praemium indignum accepit. Domum rediens se contra calumnias invidiosorum defendere debuit. Eugenius auctoritate privatus ex urbe Vindobonā Bataviam a sē conservatam regebat, de quā optime meruit.

Etsi Eugenius puer eruditionem scholae accuratam non accepit, ingenium naturale, intelligentia celerrima, studium¹⁸ omnium pulchrorum et cognitione dignorum hanc inopiam supplevit. Princeps noster artis peritus thesauros in duābus mirabilibus aedibus factis ab ingeniosissimis architectis, nomine Hildebrando et Fischerio de Erlach, Vindobonae in palatio in viā Himmelpfort et in illo clarissimo

Belvedere, quod etiam hodie decus nobile urbis Vindobonae est, — conservavit.

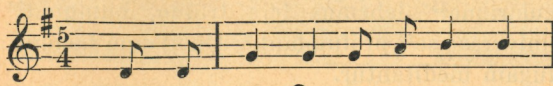
Ante diem XII. Kal. Maias anno 1736. Eugenius, sicut saepissime, in domo amicae facetissimae viduae comitis *Batthyány* commorabatur. Horum mensium aliquot¹⁹ aegrotans tamen mortem appropinquare haud putabat. Sed nocte solus et tranquillus in aeternum obdormivit. Horā eādem leo a principe aequae atque aliae bestiae superbae vivarii²⁰ eius, valdē dilectus mortuus esse traditur.

⁸ harcmodor = Kampfesweise ⁹ kilötték alóla = wurde erschossen ¹⁰ Belgrad ¹¹ önálló = selbständig ¹² a fővezérrel megbízva = mit dem Oberbefehl betraut ¹³ félhold = Halbmond ¹⁴ döntő küzdelem = Entscheidungskampf ¹⁵ hadműveletek = Kriegsoperationen ¹⁶ «nemes lovag» vom «Edlen Ritter» ¹⁷ kikényszerít = erzwingen ¹⁸ érdeklődés = Interesse ¹⁹ hónapok óta = seit Monaten ²⁰ állatkert = Menagerie

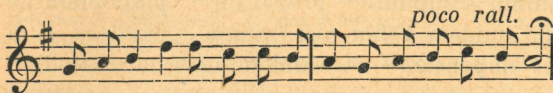
Vindobonae ante diem XIII. Kal. Maias huius anni solemnia maxima in memoriam principis Eugenii celebrata sunt. Legationes militares Germaniae, Italiae, Hungariae in cryptā monumenti heroum Austriaci corōnas magnificas posuerunt. *Dion. Kōvendi.*

Dux Eugenius.

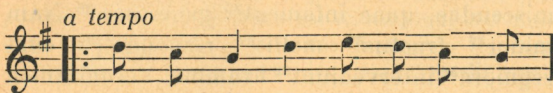
Carmen popolare in Latinos versus redactum ab *Ottone Schmied* Vindobonensi.

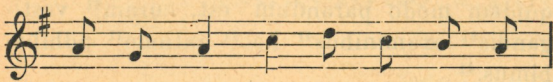
Dux Eu - ge - nius e - ques pu - rus

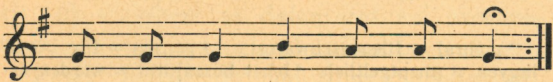
Cae - sa - ri re - cup(e)ra tu - rus Urbem, arcem Belgra - di

In Da - nu - vīo pon - tem fe - cit

Per - quem co - pi - as tra - ie - cit

An - te moe - nia op - pi - di.

2. *Ponte facto sine claustro*
Possunt cum tormento, plaustro
Transgredi Danuvium:
Ad Semunum tum vallantur,
Inde Turci ut pellantur,
Quis¹ sic fit ludibrium.

3. *Et coorta tempestate*
In Augusto accurate
Sunt relata nuntia:²
Turcas modo frumentari,
Quantum posset vestigari,
Ter centena milia.

4. *Quod Eugenius ut audivit,*
Tum legatos arcessivit
Ilico cum ducibus.
Diligenter hos docere,³
Ut⁴ deberent signa ferre
Et prodesset impetus.
5. *In contiōne est mandatum:*
Praestet quisque se paratum
Ipsa nocte media!
Cuncti equis tunc versentur,
Ut cum hoste proelientur,
Quorum vis sit propria!
6. *Equis ilico vehuntur*
Atque gladii stringuntur,
Exeunt tum taciti.
Strenuum se praebet pedes
Et virtute certat eques,
Cuncti rixae cupidi.
7. *Libratores⁵ intra vallum*
Adiuvantes ludum malum
Iaciunt libralia.⁶
Glandes parvos et immanīs
Turcis mittunt ac paganīs,
Ut spargantur in fuga.
8. *Dux Eugenius tegit latus*
Velut leo proeliatu,
Generalis maximus.
Ludovicus⁷ clamat late:
«O Germani, depugnatē
Hostem quemque funditus!»
9. *Ludovicus est privatus*
Vita, nondum diu natus,
Plumbo ictus occidit.
Dux Eugenius valde dolens
Atque eum valde colens
Cis Danuvium sepelit.

¹ = quibus ² nuntium = nuntius ³ infinitivus historicus (= docebat) ⁴ = quomodo ⁵ pattantyúsok (tüzérek) = Konstabler (Büchsenmeister) ⁶ ágyúgolyó = Kanonenkugel ⁷ frater principis Eugenii.

L. Junii Moderati Columellae De Re Rustica.

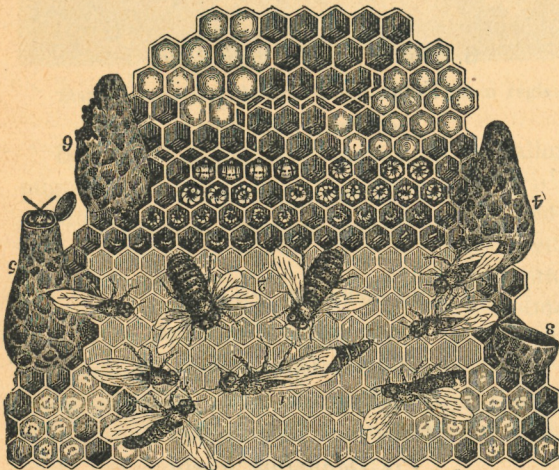
Lib. IX. 8.

L. Junius Moderatus Columella quo anno natus quoque mortuus sit, memoriae non est proditum, sed ipse testatur se Gadibus Hispaniae ortum et Senecae temporibus vixisse. Ex inscriptione comperimus eum tribunum militum legionis VI. Ferratae in Syria meruisse.¹ Scripsit libros XII de re rustica, quorum decimum, qui est de cultu hortorum, hexametris complexus est. Optimos rei rusticae auctores secutus, ut erat ipse experientissimus et diligentissimus agricola, libros suos calamistris² atque lenociniis³ sermonis contemptis rei⁴ ipsi pari et aequali oratione, qua nihil suavius et amabilius, elegantissime composuit.

¹ szolgál = diente ² cicoma = Schnörkelei ³ keresett édeskéség = gekünstelter Reiz ⁴ tárgy = Gegenstand.

De comparandis apibus et quemadmodum silvestria examina¹ capiantur.

Examina vel aere² parta, vel gratuita³ contingunt⁴. Sed quas pretio comparabimus, earum frequentiam⁵ prius quam mercemur, apertis alvearibus⁶ consideremus: vel si non fuerit inspicendi facultas,⁷ certe⁸ id quod contemplari licet, notabimus⁹: an in vestibulo ianuae¹⁰ complures consistant¹¹, et vehemens sonus intus murmurantium exaudiatur. Atque etiam si omnes intra domicilium silentes forte con-

quiescent, labris¹² foramini¹³ aditus admotis,¹⁴ et inflato¹⁵ spiritu¹⁵ ex respondente¹⁶ earum subito fremitu poterimus aestimare vel multitudinem, vel paucitatem.

Praecipue autem custodiendum¹⁷ est, et

ex vicinia potius, quam ex peregrinis regionibus petantur, quoniam solent caeli¹⁸ novitate¹⁸ lacessiri.¹⁹ Quod si non contingit,²⁰ ac necesse habuerimus longinquis itineribus advehere,²¹ curabimus ne salebris²² sollicitentur, optimeque noctibus collo portabuntur. Nam diebus requies danda est, et infundendi sunt grati apibus liquores, quibus intra clausum²³ alantur. Mox cum perlatae domum fuerint, si dies²⁴ supervenerit,²⁴ nec aperiri nec collocari oportebit alvum nisi vesperi, ut apes placidae mane post totius noctis requiem egrediantur: specularique²⁵ debemus fere triduo, numquid²⁶ universae se²⁷ profundant.²⁷ Quod cum faciunt, fugam meditantur.

At quae dono vel aucupio²⁸ contingunt, minus scrupulose²⁹ probantur³⁰: quamquam ne sic quidem velim nisi optimas possidere, cum et impensam³¹ et eandem operam custodis³² postulent bonae, atque improbae: et quod maxime refert³³, non sunt degeneres³⁴ intermiscendae, quae infament³⁵ generosas.³⁶ Nam minor³⁷ fructus³⁷ mellis³⁷ respondet,³⁷ cum segniora³⁸ interveniunt³⁹ examina. Verumtamen quoniam interdum propter conditionem⁴⁰ locorum⁴⁰ vel mediocre pecus, nam malum nullo quidem modo parandum est, curam⁴¹ vestigandis⁴¹ examinibus⁴¹ hac⁴¹ ratione⁴¹ adhibebimus.⁴¹

Ubique⁴² saltus sunt idonei, mellifici,⁴³

¹ méhraj = Bienenschwarm ² pénzen = für Geld ³ ingyen = unentgeltlich ⁴ lehet hozzájutni = werden erlangt ⁵ sűrűség = Dichtigkeit, Menge ⁶ méhkas = Bienenkorb ⁷ lehetőség = wenn das nicht möglich war. ⁸ feltétlenül = unbedingt ⁹ megfigyeljük = beobachten ¹⁰ szilicet = alvearii ¹¹ tanyáznak = sich aufhalten ¹² ajak = Lippe ¹³ nyílás = Öffnung ¹⁴ odaillesztjük = hinhalten ¹⁵ belefűjünk = hineinhauchen ¹⁶ reagáló = reagierend ¹⁷ ügyelni = darauf achten ¹⁸ az éghajlat szokatlansága = Ungewöhnlichkeit des Klimas ¹⁹ nyugtalanít = aufregen ²⁰ sikerül = gelingt ²¹ szállít = zuführen ²² hepehupás út = holpriger Weg ²³ zár, kas = Verschluss, Behälter ²⁴ interdiu ²⁵ les, vigyáz = aufpassen ²⁶ hogy vajjon = ob ²⁷ kirándul = hervorstürzen ²⁸ fogás útján = durch Einfangen ²⁹ alaposan = genau ³⁰ vizsgálni = prüfen ³¹ költség = Kosten ³² gondozó = Aufseher ³³ megkívánja érdekünk = unser Interesse erheischt ³⁴ korcs = entartet ³⁵ megront = verschlechtern ³⁶ nemes = edel ³⁷ e méztermés nem fizet olyan jól = der Honig ergibt ein geringeres Erträgnis ³⁸ lusta = träge ³⁹ keverednek közibük = sich untermengen ⁴⁰ helyi viszonyok = Ortsverhältnisse ⁴¹ a rajok kinyomozását a következő módon hajtjuk végre = das Aufspüren der Schwärme erfolgt in folgender Weise ⁴² mindenhol, ahol = überall, wo ⁴³ mézelő = Honig erzeugend

nihil⁴⁴ antiquius⁴⁴ apes, quam, quibus utan-
tur,⁴⁵ vicinis eligunt fontes. Eos itaque con-
venit⁴⁶ plerumque ab hora secunda ⁴⁷obsidere,⁴⁸
specularique, quae turba sit aquantium.⁴⁹ Nam
si paucae admodum circumvolant — nisi tamen
complura⁵⁰ capita⁵⁰ rivorum⁵⁰ diductas⁵⁰ fa-
ciunt⁵⁰ rariores,⁵⁰ — intelligenda⁵¹ est earum
penuria, propter quam locum quoque non esse
mellificum⁵² suspicabimur.

At si commeant frequentes, spem quoque
aucupandi⁵⁴ examina maiorem faciunt; eaque
sic inveniuntur. Primum quam longe sint, ex-
plorandum est, praeparandaque in hanc rem
liquida⁵⁵ rubrica⁵⁵: qua cum festucis⁵⁶ illitis⁵⁶
contigeris apium terga fontem libantium,⁵⁷
commoratus eodem loco facilius redeuntes
agnoscere poteris; ac si non tarde id facient,
scias eas in vicino consistere: sin autem serius,
pro morae⁵⁸ tempore aestimabis distantiam
loci. Sed cum animadverteris celeriter redeun-
tes, non aegre persequens⁵⁹ iter⁵⁹ volantium
ad sedem perducēris⁶⁰ examinis. *Car. Acs.*

(Continuabitur.)

⁴⁴ legelőbb is = vorerst ⁴⁵ hogy abból igyanak =
um davon zu trinken ⁴⁶ célszerű = ist am geratens-
⁴⁷ hajnali 6 órákor = um 6 Uhr morgens ⁴⁸ t. i. a forrás-
víznél = an der Quelle ⁴⁹ vízrejáró, ivó = die Trinkenden
⁵⁰ a több ágban folyó patakok miatt a rajok szétszélvedve
megritkulnak = infolge der mehrfach verzweigten Bäche
die Schwärme auseinander fliegend dünner werden ⁵¹ kö-
vetkezeti lehet = daraus ist zu schliessen ⁵² méhtáp-
láló = geeignet zur Ernährung der Bienen ⁵³ járnak ide =
aufsuchen ⁵⁴ vide 28 ⁵⁵ folyékony piros festék = flüs-
sige rote Farbe ⁵⁶ piros festékkel bekent pálcá = mit Rot-
farbe bestrichener Stab ⁵⁷ szürcsülő = schlürpfend ⁵⁸ vissza-
térés = Rückkehr ⁵⁹ nyomon követve = ihre Spur ver-
folgend ⁶⁰ érkezel = gelangt man

Horatius Flaccus Desiderio Kosztolányi s. d. pl.

Martiis Kalendis epistulam tuam salibus¹
scatentem¹ cum magno gaudio accepi. Natalis
diei solemnia feliciter peracta esse radiopho-
nice divulgatum est toto orbe. Paene me paeni-
tuit exegisse me quondam monumentum poē-
ticum aere perennius. Inter multa in Elysio
nostro negotia epistula tua mihi fuit dulce re-
frigerium.² Olim in praediolo Sabino beatā
solitudine frui licebat. Diu in Elysiis nostri
lucis³ amoenis solitariae vitae gaudio perpetuo
ingenium meum alui. Nemo fere mortalium

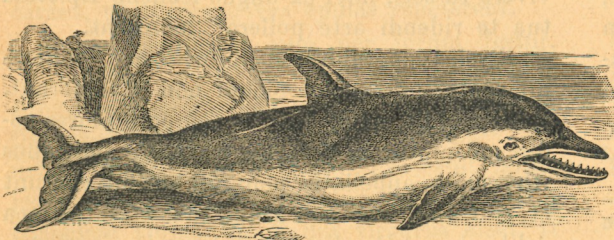
me turbavit. Sex saeculis ante Florentinus ille
magnus⁴ Vergilio duce me visit et secessum
meum posteris indicavit.

Iam me interpellant et Romani et exteri:
tu, mi Desideri, epistolā tuā me istis perturba-
toribus paulisper liberavisti et otium mihi para-
visti piā tuā commemoratione et suavi collo-
quio de felici et haud inertī vitae meae curri-
culo. Quid poetis gratius quam prope fontem
somniaire et cum amico desipere⁵ in loco? Te-
cum ibam iterum viā sacrā, tecum iterum cor-
ticem⁶ dimovi amphorae⁷ et longum artis poe-
ticae carmen perlegi. Verē lyricis tuis litteris
me delectasti. Sapere videris inter tot insipien-
tes, qui scrutantur⁸ in bibliothecis, unde sati-
rarum argumenta⁹ et metra Aeolica Sapphica-
que sumpserim. Perge sapere, Desideri callide,
vivere tu scis, novi ex ungue leonem. Epistula
tua te ridendi arte pollere¹⁰ monstrat.

Elysiis typographi¹¹ et librarii¹¹ hoc bimillen-
nii spatio operam et oleum non perdiderunt.
Bene accidit, quod hiberno tempore plures so-
lito moriuntur in vestra terra Aethiopes, quos
Abyssinios appellatis, nonnulli huc advenerunt
et, cum Latine scirent atque adeo carmina mea
delibavissent,¹² adiuverunt librarios in distri-
buendis libellis et periodicis¹³ undique allatis.
Quanto verum gaudio tu me affeceris litteris
tuis, dicere non possum. Effigiem tuam in
«Iuventute» impressam exsecui et in porticu
nostra exposui. En Hungarus, en poeta vere
Latinus, etsi Latine non loquitur, tamen
ridendo dicit mihi se Flacci non solum imita-
torem, sed aemulum esse. Mente mihi similis,
sermone et veste dissimillimus. Quis vos Euro-
paeos docuit vestibus uti tam tristibus? Quare
poetae quoque maerent atrā et albā veste?
Sed non licet mihi de rebus terrestribus iudi-
care. Ignosce mihi. Nil admirari ipse olim
lectorem docui. Semper mihi constans mansi,
nihil admiratus sum in Elysio. At hoc tem-
pore mirari nos oportet in tantis rerum revo-

¹ elmésségektől sziporkázó = witzsprudelnd ² felüdi-
tés = Erquickung ³ berek = Hain ⁴ Dante ⁵ «Úgy hébe-
hóba édes bomlanunk» (Csengery) = «Süss ist albernes
Tun zur Zeit» (Voss) ⁶ dugó = Kork-Pfropfen ⁷ boros-
kancsó = Weinkrug ⁸ böngész, kutat = nachforschen
⁹ anyag = Stoff für ¹⁰ mestere vagy = bist Meister in
der Kunst d. Lachens ¹¹ nyomdász és könyvkereskedő =
Buchdrucker u. Buchhändler ¹² belekóstol = kosten
¹³ füzetek és folyóiratok = Hefte und Zeitschriften
¹⁴ visszatérés = Rückkehr

lutionibus¹⁴ et magnis experimentis. Volare vos per aëra et ascendere vos supra nubes nuper narravit nobis radiator¹⁵. Statim Daedalum et Icarum, qui nobiscum in Elysio versantur et bene mecum cuticulam curant,¹⁶ certiores feci de magna ista de elementis victoriā. «Isti procedant in caelum sidereum, nos poëtas non aequabitis» volatoribus nostris dixi. Nam idem et tu, mi Desideri, et ego Quintus poeta Venusinus appetimus: lyricis vatibus inseri et hominum docile genus adducere in sacrum Parnassi adytum.¹⁷ Hoc erat in votis meis, hoc erit in tuis, collega seu potius consors muneris sacri. **I**am satis de me scripsi. De te sit sermo. Nondum carmina tua a librariis Elysiis commendata sunt. Tu nosti, amice, carmina sodalium nobis gratissima esse etiam in hac beati-

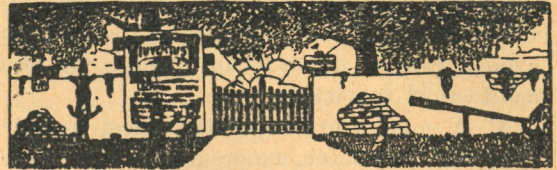
Delphinus (pag. 135.)

tudinis et refrigerii loco modesto. Cum Vergilio adhuc de Troia disceptatur¹⁸ et de arte bene vivendi cum Seneca severo. At poetarum novorum opera fervidissima et impetuosa¹⁹ recensere magis iuvat. Veteres lentā et patientissimā mente ad res suas accedebant. Vos mutavistis modum et impetum. Libenter lego versiones Dantis, Petrarcae, Racini, Sarbievii.* Quando te legam et de te ad senatum nostrum referam? Promitto tibi lauream coronam et sellam curulem. Nam et hic gloria magni aestimatur et ingenii opera pluris sunt quam facinora bellica. Curā igitur, ut carmina tua Latine mox reddantur et per Iuventutem eiusque nuntios sollertes ad nos «maiores natu» perveniant. Aemilius Lang rem non negleget. Ipsum adi et a me²⁰ salutatum²⁰ habe.²⁰

Quodsi fieri poterit, ut radiator quidam usque in huius solitudinis spatia taciturna vocem suam canoram transmittat, ne tardaveris alloqui desiderantem te et grato animo laetantem Amicum bimillennarium. Vale et mei memento.

Dr. Philips Osnabrugensis.

¹⁵ rádióbemondó = Rundfunkansager ¹⁶ ápolják magukat = sich pflegen ¹⁷ szentély = Heiligtum ¹⁸ vitakozni = disputieren ¹⁹ szenvedélyes = ungestüm * Sarbievski (1595—1640) poëta Polonus ²⁰ add át üdvözetemet = richte einen Gruss von mir an ihn aus.

LECTORIBUS MINIMIS.

De piscatore et de maena.¹

Aliquandō piscator pauper in litore piscabatur. Saepe rete eiecit, sed nihil capit.

Tandem decrevit sē rete ultimō eiicere; in reti extractō maenam conspexit iacēre. Sed piscator piscem parvum pluris aestimavit, quam nihil, quam ob rem corripuit caudā, sed ille correptus dixit: «Piscator, noli me necāre! Lucro² maximo tibi erit, si mē non necaberis. Donabo te mercede pulchrā!» Piscator piscem in aquam reiecit, qui anellum³ ex ore aureum misit in terram et: «Si forte in aquā in periculo

fuersis, — ait — converte anellum circum digitum, et statim tibi adero!» Quibus dictis in aqua ex oculis piscatoris evanuit.⁴

Verba piscis piscator tum credidit, tum non. Tamen anellum in digitum traxit. Tempus labebatur. Quamquam piscator rei oblitus est, tamen anellum in digitō gerebat. Aliquando, cum secundum litus piscabatur, lintrem⁵ in aqua vidit. Vir in lindre remigans⁶ cibum ā piscatore rogavit. Quo accepto atque consumpto narravit haec: «Ab rege iniuste accusatus sum, quod rex fieri vellem. Necare me rex voluit, sed fugā me ā morte eripui». Simul gratiās piscatori pro cenā atque potionē⁷ egit et «Salve» dicens remigatione celeri abiit.

Vespere piscator domum rediens navem militibus plenam appropinquare conspexit. Nautae clamantes quaesiverunt, vidissetnē fugitivum.⁸ Ille negavit. Ob hanc rem militēs

¹ kis hal = kleiner Fisch ² hasznodra lesz = Nutzen, Gewinn ³ gyűrű = Ring ⁴ eltűnik = verschwinden ⁵ csónak = Kahn ⁶ evez = rudern ⁷ ital = Trank ⁸ szökévény = Flüchtling

eum ad regem crudelem vexerunt. Dux militum regi dixit eum scire viam fugativi, sed nolle prodere. Miser piscator regem atrocem humilime salutavit, qui non nomen eius, vel quis esset, interrogavit, sed statim ita clamavit: «Vidistine fugitivum?» — «Vidi» — respondit piscator. — «Quō fugit?» — «Non dico» — «Cur?» — «Non carnifex⁹ miseri ero.» Rex irā incensus piscatorem in vincula coniici et nocte in mare detrudi¹⁰ iussit.

Sed tantum luce primā milites piscatorem in mare iecerunt.

Piscator in aquā versavit anellum circum digitum. Maena statim apparuit. «Quid — interrogavit — domine, imperās?» — «Auxilieris¹¹ mihi, quoniam non diu me sustinere in aquā potero.» «Esto! — respondit ille — statim adero, interim nabis!» Ecce cum maenā delphinus magnus advenit. Vir conscendit magnum piscem, a quo in litus vectus est. Hic ecce, portentum¹² prodigiosum¹²: maena concussit se, et piscator illo loco regulum¹⁴ corpore egregio vidit.

Dum mirabatur, regulus narrare suam historiam coeperat: «Regulus fui. Patris unicus filius. Maxime pater mē amavit. Sed non diu nōs sors amavit. Rex vicinus ille, qui te necare voluit, invadebat patri, quamquam pater meus nunquam ei malefecit, ille tamen irascebatur patri, quia ipse filium habuit nullum et nescivit, cui regnum post mortem relinqueret, nam ne propinquum quidem, aut amicum benevolum¹⁵ habuit! Quam ob rem veneficam¹⁶ ad nōs mīsit! Mē autem illa duodecimum annum agentem per carmina¹⁷ in piscem convertit¹⁷ et in mare iecit. Postea dixit patri mē, si hominem iustum periculo liberavissem, denuo adulescentem fore. Hoc fēci, et ita ecce vir sum!» His dictis, piscator regulum fortem in casam suam invitavit.

Postero die tempestas¹⁸ magna in mari fuit. Vespere post tempestatem reliquiae¹⁹ navis¹⁹ undis in mariolvebantur. Vir quoque trabem complexū tenens²⁰ aquāolvebatur mortuus. Rex fuit, cuius navis certe tempestate fracta erat. Qui heri virum innocentem necaturus erat, iam ipse mortuus est. Nemo fugit poenam Dei!

Regulus ad regem, patrem suum rediit, qui cum filium cognosceret, magnō cum gaudiō, suaviatus²¹ et amplexus²² est, quem iam mor-

tuum putavit. Magnam cenam fecēre, fluebat vinum, trēs diēs noctesque epulabantur,²³ dum convivae cenīs ad unum omnēs defatigarentur.²⁴ Piscatorem mercede pulchrā rex donavit. Paulō post in regno, cuius rex in mari mortuus erat, iustus ille vir, qui olim appetitionis²⁵ principatus accusatus est, rex creatus est. Regulus autem amore²⁶ filiae piscatoris captus²⁶ virginem pulcherrimam, prudentem, et benignam in matrimonium duxit.

In cenā nuptiali rex grandaevus regnum filio tradidit. Piscator cum familiā etiam nunc in domo regis feliciter vivit, qui item etiam nunc regnat, nisi mortuus est!

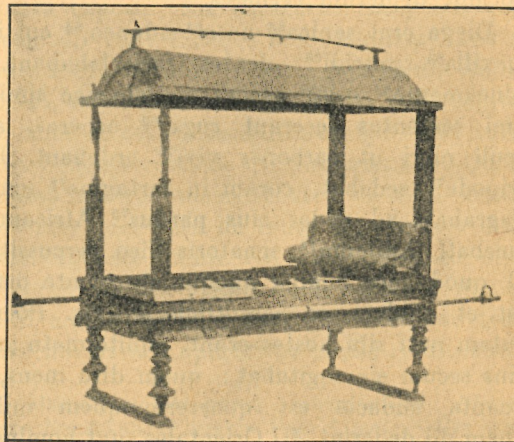
Scripsit *Ladislauš Michálesik* disc. III. gymn. Univ.

⁹ hóhér = Henker ¹⁰ lökni = stossen ¹¹ segít = helfen ¹² csodák csodája = ein übernatürliches Wunder ¹³ megrázkódik = schütteln ¹⁴ királyfi = Königssohn ¹⁵ jóindulatú = gewogen ¹⁶ boszorkány = Zauberin ¹⁷ elvarázsol, változtat vmivé = verzaubern ¹⁸ vihar = Ungewitter ¹⁹ hajóroncs = Wrack ²⁰ bekapaszkodik = umklammern ²¹ megcsókol = küssen ²² átölel = umarmen ²³ lakmározni = schmausen ²⁴ belefárad = ermüden ²⁵ trónra törekszik = Trachten nach Etw. ²⁶ beleszeret = verliebt

Senator et medicus. (2.)

Scripsit *Steph. Biró*, Latine reddidit *Aem. Láng*.

Severianus cenatus⁴⁵ dormire voluit, sed somnum⁴⁶ capere⁴⁶ non potuit. Ex colloquio cum vaniloquo⁴⁷ Aegyptio magnam animo

molestiam⁴⁸ cepit. Orientales senatori praecipue in⁴⁹ odio⁴⁹ erant,⁴⁹ cum Pontum provinciam,

⁴⁵ ebédután = nach Tisch ⁴⁶ elaludni = einschlafen ⁴⁷ üresbeszédű = der Eitles schwatzt ⁴⁸ bosszúság = Unwille, Aerger ⁴⁹ vkít ki nem állani = jmd. nicht ausstehen

ad quam administrandam a Caesare Caracallā missus erat, penitus exhaurire atque exinanire⁵⁰ non potuisset.

Manu plausum⁵¹ fecit⁵¹ et lecticam poposcit. Haud longā morā interpositā quattuor servi, Thraces validi eum lecticā ad Circum Maximum gestabant.

In viis magna multitudo hominum fluctuabat. Vulgus ex hominibus omnis generis constabat. Fuerunt cives inferioris gentis, qui datā occasione suffragia plurimo⁵² licentibus⁵² venderent. Cerneret iuvenes, qui pollicem sacramenti⁵³ detrectandi⁵³ causa amputaverint vel feminas, quae capillos flavos⁵⁴ tinxerint,⁵⁴ ut captivas feminas Germanicas venustate⁵⁵ aemularentur vel patricos, qui gulae studiosi digito in gulam immisso vomitum⁵⁶ provocarent, ut rursus novas epulas repeterent.

Lucio Severiano, cum per forum fertur, ante ipsum porticum Basilicae Aemilianae subito in mentem venit in vico pone Basilicam flexuoso⁵⁷ Diggam, anum⁵⁸ fatidicam⁵⁸ per urbem notissimam habitare. Praecepit igitur lecticariis, ut eum ad anum ferrent, quam consulere voluit, quam diu victurus esset, si ab cena multiplici⁵⁹ et poculis⁶⁰ largis se non abstineret.

Digga hospitem illustrem in⁶¹ conclavi⁶¹ obductis⁶¹ velis⁶¹ opaco⁶¹ excepit. In pariete orbem⁶² signiferum,⁶² quem Graeci zodiacum⁶² vocant, depictum cerneret.

Digga erat senica⁶³ naso⁶⁴ adunco,⁶⁴ cui in maxilla⁶⁵ putridi⁶⁶ dentes rari lababant.⁶⁷ Lineamenta⁶⁸ oris⁶⁸ pallidi pergamenae similimi sescentas fecerant rugas⁶⁹ asperas, at oculi nigri ut carbones vivi⁷⁰ ardebant. In tripode⁷¹ sedebat, coram in sartagine⁷² ignis flagrabat, ad pedes eius pardus⁷³ Africanus iacebat. Animum⁷⁴ senatoris ilico percussit⁷⁴ id, quod haec femina quoque ab oriente orta est et quidem ex parentibus Poenis. Poeni autem nati sibi hostes erant. Subito metu anxius secum sic cogitabat: quam dira mens,⁷⁵ quanta audacia est quaerere, quem mihi finem dii dederint. Hi Orientales sunt homines callidi et incomprehensibiles,⁷⁶ quibus quaedam vis divina re vera inesse videtur. Quid, si vaticinatores⁷⁷ illi futura prospicientes veritatem dicant? Quid, si ista anus immaturam mortem mihi praedicat? Et cor Lucii Severiani

sudore frigidus suffusi vehementer palpitabat,⁷⁸ cum secreta⁷⁹ animi proferret.

Anus⁸⁰ saga⁸⁰ varios odores⁸¹ in ignem coniecit. Oculos operit.⁸² Ex accensis odoribus pinguis fumus volat lividus⁸³ ad auras. Mox repente flamma in altum exsilit. Saga quaedam obscura⁸⁴ susurrat, dein oculis apertis dicit: «Domine potentissime, ede, quod et quantum vis. Sed cave, ne quem digito occides: eodem die tibi moriendum erit».

Lucius Severianus aliquot nummis⁸⁵ argenteis proiectis abiit. In lectica cubans, quae audivit, secum reputabat.⁸⁶ Frons eius contractus⁸⁷ explicatur.⁸⁸ Se esurum scilicet, quantum posset, id tantum sibi cavendum esse, ne ipse digito post cenam in gulam immisso se suffocaret.⁸⁹

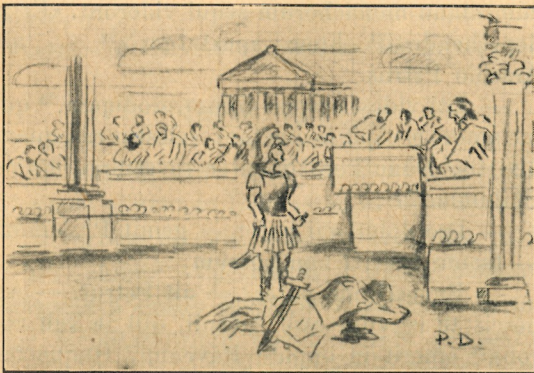
Interim ad circum appropinquabat. Clamor hominum dissonus iam ex⁹⁰ longinquo⁹⁰ percipitur. Senator, qui machinationibus⁹¹ religiosiis⁹¹ Orientalium tenebatur, in animo habebat Horo, deo Aegyptio et Dagoni, perantiquo Carthaginiensium numini singula lumina accendere.

Lecticā relictā in spem erectus, et pinguis, ut erat, et altus,⁹² toga⁹³ trabea⁹³ amictus

⁵⁰ kizsákmányol = ausplündern ⁵¹ tapsol = klatschen
⁵² a legtöbbet igérő = meistbietend ⁵³ a katonai szolgálatot megtagadni = den Kriegsdienst verweigern ⁵⁴ szőkére fest = blond färben ⁵⁵ szépség = Schönheit ⁵⁶ hanyás = Erbrechen ⁵⁷ kanyargós = voll Krümmungen ⁵⁸ öreg jósnő = alte Wahrsagerin ⁵⁹ sokfogású = aus vielen Gängen bestehend ⁶⁰ pohár (ivás) = Glas (das Trinken)
⁶¹ elfüggönyözött homályos szoba = ein dunkel verhangenes Zimmer ⁶² állatöv = Tierkreis ⁶³ vénasszony = altes Weib ⁶⁴ horgas, kampós orr = Habichtsnase ⁶⁵ állkapocs = Kiefer ⁶⁶ elszuvasodott = voll Fäulnis
⁶⁷ inog = wackeln ⁶⁸ arcvonások = Gesichtszüge
⁶⁹ ránc = Falte der Haut ⁷⁰ izzó = glühend ⁷¹ háromlábú szék = Dreifuss ⁷² serpenyő = Pfanne ⁷³ párdúc = Panther ⁷⁴ átvillant a lelkén = der Gedanke durchfährt seinen Kopf ⁷⁵ gondolat — Gedanke ⁷⁶ megfoghatatlan = unbegreiflich ⁷⁷ jós = Wahrsager
⁷⁸ ver, dobog = klopft ⁷⁹ titkos gondolatok = geheime Gedanken ⁸⁰ a vén jósnő = die alte Wahrsagerin
⁸¹ illatos fűszer = wohlriechende Gewürze ⁸² behúny = niederschlagen ⁸³ kékes = bläulich ⁸⁴ érthetetlen szavak = unverständliches Zeug ⁸⁵ pénzdarab = Geldstück
⁸⁶ átgondol = überdenken, erwägen ⁸⁷ összeráncolni = runzeln ⁸⁸ kisimul = entfalten ⁸⁹ megfojt = ersticken
⁹⁰ messziről = aus der Ferne ⁹¹ babonás fondorkodás = abergläubische List ⁹² méltóságteljesen = den Kopf hochtragend ⁹³ lovagok és augurok hiv. ruhája = Staatskleid der Ritter und Auguren. Haec toga candida purpureis pannis erat virgata (= biborcsíkos t. = mit Purpurstreifen versehene T.)

inter homines confabulantes⁹⁴ ad sedem⁹⁵ suam secretam⁹⁵ incedebat. Nunc prioris consilii iam pudebat. Equitem Romanum et senatorem falsis Orientalium deis sacrificare non decere.

Consedit. Sedilia Caesaris et senatorum omnia vacua fuerunt. In arena duo gladiatores, unus Cappadox, alter Syrius, certamen conseriebant. Gladiatores tres missus⁹⁶ peregerunt. Syrius tertio missu devictus ad arenam incidit. Cappadox laevo pede devictum pressit⁹⁷ superque eum assistens truces oculos circumferebat. Mille atque mille fautores pollicem⁹⁸ presserunt, ut gratiam Syrio peterent. Sed Cappadox

tantum hominem pinguem in sede senatoria sedentem contra⁹⁹ intuebatur.⁹⁹ Lucius Severianus inani superbiā elatus pollicem vertit. Quo facto Cappadox devictum gladio traiecit.

Magna multitudo spectatorum in publicum se effundit. Iam advesperascit. Servi facem praeferentes turbam summovent.¹⁰⁰ Lucius Severianus longum trahens¹⁰¹ spiritum¹⁰¹ frigiditatem aeris vespertini haurit. Ilico spiritus intercluditur. In mentem ei venit hodie digito suo hominem occisum fuisse. Cor eius vehementer salit. Servis praecipere vult, ut consistent.¹⁰² Vires deficiunt. Omnia circum tenebris nigrescunt. Corpus in latum inclinatum. Animam edidit.

Finis.

⁹⁴ cseveg = schwatzen ⁹⁵ elkülönített hely, páholy = Loge ⁹⁶ menet = Gang, Runde ⁹⁷ rálép = treten auf ⁹⁸ Spectatores pollice significabant vitam aut mortem: fautores devicti pollicem premebant, damnatores retro vertebant et subrigebant ⁹⁹ szembe néz = ins Angesicht schauen ¹⁰⁰ helyet csinál = Platz machen ¹⁰¹ lélegzetet vesz = Atem holen ¹⁰² megáll = Halt machen

Hypatia. (16.)

Scripsit *Carolus Kingsley*, Hungarice reddidit *Arpádus Zigány*. Excerpsit atque in Latinum convertit: *Valentinus Fehér*.

Liber secundus.

I. Arsenius reperit Philammonem.

Quodam die Gothi omnes unā cum Pelagia ceterisque puellis viserunt scholam Hypatiae. Nam Agilmundus narraverat se pridie casu¹ venisse ad Museum et curiositate² ductus cum iuvenibus intrasse domum et audivisse verba puellae pulcherrimae, quamquam ea non intellexisset. Adeo laudaverat Hypatiae pulchritudinem, ut Gothi rem experiri decernerent. Hypatia, quae primum scholam habere noluerat, obstupefacta vidit auditores barbaros quiete honesteque se gerere. Scholā finitā cum Gothi egressi essent, Pelagia vidit senem quendam monachum sibi inhiare³ et flere. Iussu eius monachus a duobus Gothis attractus est. «Cur fles?» — quaerit Pelagia.

— Quid ego ni⁴ fleam? — ait senex maestus, — cum videam, quam pulchra sis teque igni gehennae⁵ arsuram esse?

— Igni gehennae? — inquit Pelagia cohortescens.

— Num nescis? Esne oblita tuorum peccatorum?

— Ego? in neminem enim pecco.

Tum Gothi semoto monacho domum ierunt. Monachus rediit ad portam Musei et diligenter observavit catervam, quae se e schola effundebat. Cum Philammonem conspexisset, aggressus manum in umero eius imposuit. «Pater!» — exclamat Philammo, ut Arsenium conspexit.

— Nunc igitur illi sunt amici tui? — quaerit Arsenius.

— Deus meliora⁶! nihil mihi cum istis profligatis,⁷ nisi quod ii quoque una mecum in schola sedent.

— Ubi illa puella pagana docet?

— Illa puella pagana — respondet Philammi suppressā voce.

— Qui sunt illi Gothi, quos dudum⁸ in via vidi?

¹ véletlenül = zufällig ² kíváncsiság = Neugierde ³ száját tátja = nach etw. hingaffen ⁴ quidni = miért ne? = warum nicht? ⁵ pokol = Hölle ⁶ Isten ments! = Gott bewahre! ⁷ nyomorult = elend ⁸ imént = vor Kurzem

— Sunt viri improbi ac crudeles. Sed tu unde eos novisti? Nam cum e Museo egressus essem, cum Pelagia loquebaris. Cur et quomodo cum illa femina corrupta, quam omnes Alexandrini contemnunt, colloqui potuisti?

— Animum meum — ait Arsenius — aliqua clandestina miseratio invasit.⁹ Sed tu unde eam novisti?

— Omnes Alexandrini noverunt illud animal flagitiosum¹⁰ — interfatur¹¹ Eudaemo, qui tum advenit. — Ac multi execrantur Mariam, quod Athenis illam puellam sibi impexit.¹²

— Mariam? — quaerit repente Arsenius. — Estne mulier Iudaea? anus Iudaea?

— Iudaea est — assentitur¹³ ianitor — ac vetula.

— Quomodo Pelagia venit Athenis?

— Statim ut barbari urbem diripuerunt, — ait ianitor. — Maria anus eam cum multis aliis servis adduxit.

— Tempus competit¹⁴ — ait Arsenius. — Potestne illa anus inveniri?

— Statim eam accersam — ait ianitor et continuo cursu¹⁵ se proripuit.¹⁵

— Iam scis — inquit Arsenius, postquam ianitor discessit — Athenis te huc venisse tum, cum barbari urbem destruxissent et diripuisent. At scisne te a me huc esse delatum? Sed adhuc modeste¹⁶ tacui. Et nunc dic, meministine patris tui vel matris, fratris vel sororis vel alicuius rei Atheniensis?

— Non, pater.

— At si haberes fratrem... sororem... o Deus misericors!... Tantum existimo, fortasse...

— Fratrem?! sororem?! — exclamat Philammo animo concitatus. — An Pelagia?

— Deus meliora! At ego scio tibi fuisse... sororem, quae tribus vel quattuor annis senior, quam tu, visa est.

— Et tu vidisti eam? noveras?

— Semel tantum vidi isque dies fuit tristissimus.

— Cur non eam quoque huc adduxisti?

— O mi fili, hoc non per me stetit.¹⁷ Alii, qui plus pecuniae habebant, maius, quam ego poteram, pretium pro ea obtulerunt. Cum ultimam eam videram, ab aliqua Iudaea anu empta est. Faxit¹⁸ Deus, utinam ea sit Maria!

— Ego habeo sororem! — clamat Philammo

singultans. — Requiramus eam, mi pater, requiramus! O, Pelagia quoque Atheniensis est; ea quoque tum abrepta est, cum urbs dissipata est.¹⁹ Festinemus ad eam. Quid si novit meam sororem?

— Non ita, mi fili. Prius expectare debemus, quid renuntiet Maria. Ego enim tuam sororem non Athenis, sed Ravennae vidi teque inde adduxi.

— Tum eamus ad Mariam. Ego scio, ubi habitat. Aut si cum Pelagia vis sermonem conferre,²⁰ eo quoque te deducam.

Arsenius non ad Mariam, sed ad Pelagiam se duci iussit. Sed cum iam vix triginta passus a porta Gothorum abessent, Petrum lectorem cum manu monachorum sequi viderunt. «Ergo deprehendisti²¹ hunc apostatam?»²² — ait Arsenio Petrus.

— Uti vides, repperi filium prodigum,²³ qui me amore accepit neque tam scelestus est, quam dixistis. Nunc vero libenter reverteris, nonne Philammo?

— Pro dolor, mi pater — gemit Philammo — tecum reverti non possum.

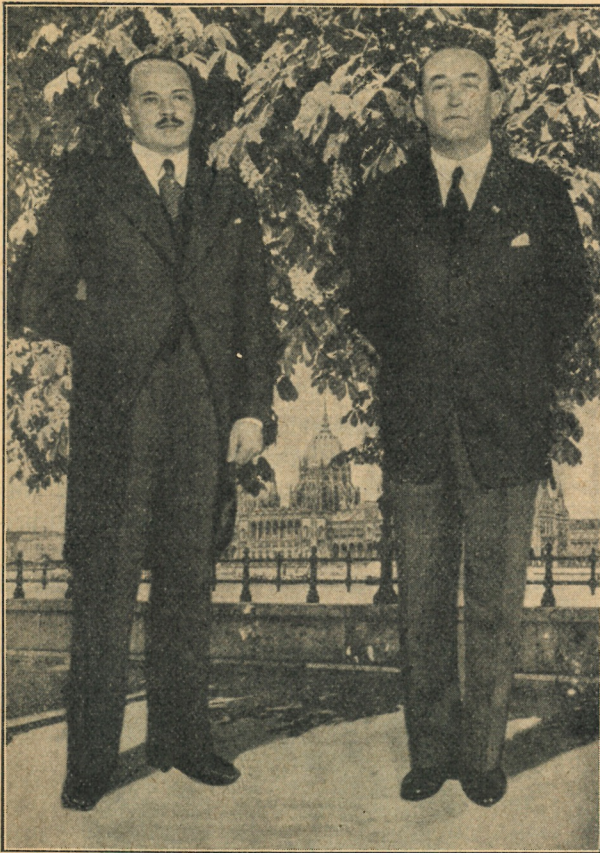
— Reverti non potes? — ait Petrus. — An nescis te servum esse Arsenii, qui te sub corona²⁴ emerit in oppido Ravenna? Itaque ius habet te retrahendi in carcerem patriarchae.

— Mentiris! — ait Philammo dentibus frendens. — Ego sum Atheniensis patricii filius. Ipse Arsenius dudum hoc dixit.

— Nil refert; tamen sub corona te emit, quod testificari²⁵ potest. Apprehendite servum, fratres!

Monachi iam in eum incurrebant, cum e compito²⁶ repente satellites²⁷ praefecti emergentes²⁸ eos increpauerunt: «Decedite nobis, vulgus! Decedite praefecto!» Tum Philammo, cui specula²⁹ animum subierat, disturbatis iis,

⁹ megszáll = befallen ¹⁰ gyalázatos = schändlich ¹¹ közbeszól = dazwischen reden ¹² nyakára hoz = aufnötigen
¹³ helyesel = zustimmen ¹⁴ összevág = zusammentreffen
¹⁵ elrohan = davonrennen ¹⁶ szerényen = bescheiden
¹⁷ nem rajtam múlt = es liegt an mir ¹⁸ adná = gebe!
¹⁹ fölprédál = verschleudern ²⁰ beszélget = ein Gespräch anknüpfen ²¹ elcsíp = erwischen ²² hitehagyó = der Abgefällene ²³ tékozló = verschwenderisch ²⁴ rabszolgasvásáron = Sklavenmarkt ²⁵ bizonyít = beweisen ²⁶ utca-keresztveződés = Strassenkreuzung ²⁷ testőr = Trabant
²⁸ előbukkan = erscheinen ²⁹ reménységár = Schimmer von Hoffnung

multorum librorum historiam et artes tractantium optimus quisque luget.

In Hispania communistae iam pridem totam rempublicam perturbant. Quotidie aedificia publica, quin etiam templa incenduntur et exspoliantur, homines autem factionum religionem colentium trucidantur. Novissime *Zamora* praeses ipse coactus est, ut magistratu se abdicaret.

Poloni pro Hungaria. Polonos et Hungaros nunquam discordia diiunxit. Pro libertate Hungarorum Poloni et invicem pro libertate Polonorum Hungari saepe arma cepere. Pacem Trianonicam, quae Hungariam adeo mutilavit, soli Poloni non subscripserunt, quia fines communes habere cum Hungaris volunt. Nuperime *Marianus Zyndram Koscialkowski* praeses ministrorum Poloniae, apud quem nostri ministri Varsoviae anno praeterito erant,⁵ carus omnibus expectatusque Budapestinum venit veterem amicitiam duorum populorum con-

firmandi causa. In imagine nostra *Koscialkowski* et *Julius Goemboes* in ripa Danuvii stant, trans Danuvium aedificium⁶ senatus⁶ cernitur.

Revisio pacis⁷ foederum⁷ inhumanorum — quorum tabulas, ut signarent, populi «victi» coacti sunt — cum a Germanis iam effecta sit, non solum ab Hungaris, Austriacis et Bulgaris poscitur, sed etiam ab Anglis, qui confitentur Germanos recte putare pacem diuturnam non nisi inter populos aequi iuris esse posse.

In Rumania, ut statistici nuntiant, 150 milia hominum sunt fatidici⁸ et medicastri,⁹ qui grandem pecuniam emerentur,¹⁰ quia maxima pars hominum superstitiosorum¹¹ medicis diffidit.

In Cechoslovacia magistratus Vratislavenensis vetuit opera Ciceronis, Horatii, Salustii, poetarum Goethe et Schiller etc. in sermonem Hungaricum conversa in numerum librorum bibliothecae publicae ascisci.

In Australia magistratus Melburnae urbis vetuit in actis diurnis caedes hominum aliasque violentias per longum et latum enarrari, ne viri degeneres talia legendo ad imitandum incitarentur.

Haile Selassie rex Abyssinae cum familia regnum reliquit. Magna est perturbatio Genavae primoribus Nationum Societatis nesciis, quid faciendum sit.

⁵ látogatóban = zum Besuch sein ⁶ országház = Parlament ⁷ békeszerződés = Friedensvertrag ⁸ jövendőmondó = Wahrsager ⁹ kuruzsló = Kurpfuscher ¹⁰ keres = verdienen ¹¹ babonás = abergläubisch.

Librorum recensio.

Latinitas mathematica. Iis, qui de rebus mathematicis Latine disserere volunt, liber summopere commendatur, qui inscribitur: *Keresztesi Mária*: «A magyar matematikai műnyelv története. Die Geschichte der ungarischen Fachsprache in der Mathematik. Közlemények a debreceni tudományegyetem matematikai szemináriumából. XI. füzet. Mitteilungen des mathematischen Seminars der Universität Debrecen (Ungarn). XI. Heft. 1935.» Olim in scholis discipuli etiam mathematicam Latine discebant. Ex hoc libro 197 paginarum comperimus, quomodo termini technici huius scientiae Hungarici paulatim facti sint. Summarium libri lingua Germanicā scriptum haud inutile fore constat. Exempli causā excerptimus haec:

aequatio: egyenlet = Gleichung; *summa*: összeg = Betrag; *extractio radices*: gyökvonás = Wurzelziehen; *factor*: tényező = Faktor; *triangulum*: háromszög = Dreieck; *annuitas*: évjáradék = Jahresrate; *factum*: szorzat = Produkt; *regula detri*: hármasszabály = Regeldetri; *anatocismus*: kamatos kamat = Zinsezszinsen; *interes*: kamat = die Zinsen; *diameter*: átmérő = Durchmesser; *potentia*: hatvány = Potenz; *fractio*: törtszám = Bruchzahl; *denominator*: nevező = Nenner.

Libri aenigmatum. Aenigmata solvendo discipulos non solum delectari, sed etiam in studio linguae Latinae proficere quis neget? Quare amantibus oblectamentorum huius generis summopere commendamus libros Ottonis *Schmied* professoris Vindobonensis, qui inscribuntur: «Fröhliches Latein. I. Teil. 150 lateinische Rätsel im Anschluss an den ersten Teil des *Liber Latinus* von Gaar-Schuster. Zweite völlig umgearbeitete Auflage. Österreichischer Bundesverlag für Unterricht, Wissenschaft und Kunst Wien und Leipzig 1935. — II. Teil. 250 lateinische Rätsel usw. Ibidem 1933. — III. Teil. 120 lateinische Rätsel im Anschluss an *Caesaris De Bello Gallico*. Appendix: XIV Carmina Germanica in versus Latinos translata ab Ottone Schmied. Ibidem 1936.» Pretium primi et tertii fasciculi 1—4 scellini (Schilling), secundi 1.40 S. Idem auctor etiam librum aenigmatum Graecorum composuit, qui inscribitur: «Ainigmata Hellenika.» 100 griechische Rätsel im Anschluss an den ersten Teil des *Liber Graecus* von Gaar-Hrazky-Schupp. Ibidem 1934. Pretium 1 S.

Lectores ephemeridis nostrae, qui libenter aenigmatibus componendis operam dant, ex his libris discere poterunt, quot genera aenigmatum existant. Tanta varietas aenigmatum ab auctore ingenioso atque linguae Latinae peritissimo collecta est, ut nomina ipsa singulorum generum fere parvum vocabularium faciunt. Singulis libris index verborum additus lectorem in solvendo adiuvat. Aenigma ab Ottone Schmied compositum in hoc fasciculo publicamus, ex translationibus autem carminum haud dubie poetice primam stropham Hymni Austriaci excerptimus:

Benedictum sine fini¹
Pulchrum solum patriae!
Virides te ornant pini
Et aristae aureae.
Labor durus, haud impurus,
Pietas Germanica:
Quam amoenus ager tuus
Deus tecum, Austria!

Libri de Abyssinia. 1—2. Il conflitto italo-etio-pico. Estratto dal memoriale italiano presentato alla Società delle Nazioni. — Az olasz-abesszin konfliktus. A Népszövetséghez benyújtott olasz memorandum kivonata. — 3. Prof. G. C. *Baravelli*: L'ultimo baluardo della schiavitù: l'Abissinia. III. edizione. Società editrice di «Novissima». Roma 1935. A. XIII.

Hos libros perlegentium nemo intelligere potest, cur et quomodo hoc regnum barbarorum, ultimum mangonum² refugium, Nationum Societati ascisci potuerit. Rex (vulgo: negus) primoresque, quamquam promiserunt se servitium funditus e republica

sublaturos esse, tamen adhuc non effecerunt, ut 20 centena milia mancipiorum manumitterentur. Quam crudeliter reus, sive servus, seu liber, in Abyssinia puniatur et excrucietur, quin etiam mutiletur,³ photographiis illustratur. Leprosi — fere 50 milia — non secluduntur, sed palam ante oculos omnium versantur. Adde, quod coloniae Italarum a gentibus finitimis barbaricis, quos ne rex quidem coërcere potuit, assidue vexabantur. Quae cum ita essent, Itali populos Abyssiniae bello subigentes etiam beneficio afficiunt, quare nonnulli iam principes gentesque ultro se dederunt. In imagine nostra flagellatio publica cernitur.

¹ = fine ² rabszolgakereskedő = Sklavenhändler ³ megcsonkít = verstümmeln.

Iocosa.

1. Homo nuper¹ dives¹ factus¹ venatur. Lepus sclopeto² eius occurrit. «Tu quoque testamentum facere potes» dicit venator novus, et temere sclopeto ad animal collineato³ deurit.⁴ Lepus autem intactus aufugit, quo viso saltuarius⁵ pone herum stans tranquille mussitat⁶: «Iam currit ad advocatum».

Lucia Gonda disc. Theresiani.

2. Rusticus: «Ego equidem dico, vicine, medicos nihil scire». — «Unde hoc putas?» quaerit ille. — «Medicus enim uxoris fratrem*»

¹ újgazdag = neureich ² puska = Flinte ³ céloz = zielen ⁴ elsüti = schießen ⁵ erdész = Förster ⁶ dűnynyög = in den Bart brummen * sógor = Schwager

phthisi⁷ pulmonali⁷ moriturum esse dixit, attamen ille ictus pedibus equi sepultus est».

Ios Takács abiturienſ Dombovarenſis.

3. *Leges mathematicae non semper valent.*

Magister : Nuper additionem⁸ didicistis. Dic mihi quodlibet exemplum, Petre !

Petrus : Unus bos et unus equus sunt duo.

M. : Asinum es. Quoties dixi vobis res tantummodo eiusdem generis addi aut subtrahi⁹ posse, e. c. : 2 equi + 2 equi = 4 equi.

P. (paululum meditatur) : Tamen id quoque accidit, domine magister, ut res non eiusdem generis addantur.

M. : Dic igitur. Audire velim.

P. : Vacca nostra quotidie 10 litras lactis dat. Pater addit 6 litras aquae, et soror mea 16 litras lactis in urbe vendere solet.

Adalb. Selyeby disc. gymn. Univ.

4. Hic valde bene valeo.

In collegio nos clausi non sumus, sed laeti ut servi miseri Romae manumissi¹⁰ vivebant, vitam nostram agimus.

Quidam discipulus hanc chartam postalem amico suo scripsit. Censor epistularum versüs inſequentes ordine legens nihil animadvertit, sed nos ex versibus pari numero longe aliter legimus.

Paulus Farkas.

5. Centurio summopere studebat, ut milites centuriae suae de viris illustribus et factis eorum egregiis certiores¹¹ fierent.¹¹ Aliquando interrogat militem gregarium non satis competentis : «Scisne, quis fuerit ille Byrd?»

Maxima cum admiratione audit responsum : «Byrd fuit vir, qui ad polum meridionalem terrae profectus est».

— Optime ! Unde hoc scis ?

Hodie dixit mihi optio¹² : Tu bos, cur non te quoque Byrd secum ad polum meridionalem tulit, ne tu amplius mihi videndus esses !

Felic. Gondán.

⁷ tüdővész = Lungenschwindsucht ⁸ összeadás = Zusammenzählung ⁹ kivon = abziehen ¹⁰ szabadon bocsátott = frei lassen ¹¹ tudomást szerez = belehrt werden ¹² őrmester = Feldwebel

Fuga mea ex Transsilvania. (6)

Historia vera. Commentarios *Victoris Maderspach* Latine libere reddidit *I. Guelmino.*

6. *Ego ipse inconsultus facultatem opprimendi facio.*

Surridens quis¹ sim,¹ aperio.¹ (Omni modo surridendum erat, nam si contingat² mihi evadere ex hoc discrimine³: liberatus sum ; si non : sive illi sclopetulo interficiantur, seu ego, dummodo utcunque liberer.) Vestitus meus elegans, vultus rasmus,⁴ manus cultae et quies motuum, sermo Valachicus vocabulis Gallicis mixtus me hominem doctum, cultorem⁵ Rumanorum, mercatoremque divitem esse ostendunt.⁶ Nil autem facundius⁷ pecuniã loquitur, quam cum in palmam⁸ illabi⁹ sensissent, omnia bona, recta, iustaque esse vultu nitenti¹⁰ annuebant.¹¹ Et sine dubio bene rationabantur,¹² quoniam non sic praestat se, qui per montes nivesque fugit necem.

Etsi res optime gerebantur, periculum mihi imminere, porroque fugiendum esse manifestum erat. «Maxime doleo — dixi ergo — sed nemo vitat sortem. Et mercatoris est ad negotium¹³ pergere,¹³ id est cursitare. Mihi eundem est. Si autem non negabitur mihi in automobili meo societate vestra frui, maximo afficiar gaudio.»

Detectivi responderunt, quamquam vetitum esset oppidum relinquere, tamen ne a quocunque custode probationem¹⁴ identitatis poscenti prohiberer, mihi adesse, ut extra urbem comitarentur, suum esse.¹⁵

Sic ego et amicus illa nocte provecti, altero die Pentecostes iam per oppidum Lugos faciebamus iter. In oppido ubique edictum¹⁶ cum imagine mea in muris pretium¹⁷ sanguinis¹⁷ promittit. Nil admirandum, quod magno angore¹⁸ liberatus sum, cum oppidum post tergum habebam. Ceterum hoc die maximum iter facientes cursu celerrimo usque ad urbem

¹ bemutatkozni = sich vorstellen ² sikerül = es gelingt ³ véságos helyzet = Gefahr ⁴ borotvált = rasiert ⁵ tisztelő = Verehrer ⁶ jelez = bemerklich machen ⁷ ékeszölóbban = überzeugender ⁸ markukba = Hand ⁹ becsusszanni = hineinschlüpfen ¹⁰ ragyogó = strahlend ¹¹ rábólint = zustimmen ¹² okoskodni = schliessen, folgern ¹³ üzlet után fut = an seine Geschäfte gehen ¹⁴ igazolvány = Ausweis ¹⁵ kötelességük = es wäre ihre Pflicht ¹⁶ falragasz = Plakat ¹⁷ vérdíj = Blutsold ¹⁸ szorongás = Angst

Temesvár pervenimus. Ubique agri fertilissimi, granaria¹⁹ Europae. Inter agros autem plurima novalia²⁰ herbis²¹ inutilibus²¹ obsita²² cernebantur. Nonnullis locis vacca pascebatur custodita. Hi sunt agri illi, qui lege agrariā possessoribus iustis erepti (quorum labore quotannis messim beatam protulerant) et Valachis dati sine cultu vastae solitudines fiunt.²³

In urbe Temesvár sumus. Auriga automobilis²⁴ cum automobili remittitur, quia «siguransa»²⁵ automobilia perscrutatur, quod ut maximā cum diligentia perficiatur, pretium sanguinis satis magnum est. Amicos etiam in hoc oppido habebamus, apud quos cibo potuque refecti²⁶ nil morantes curru reliquimus urbem, extra quam unus ex amicis iam expectabar nos, automobili usque ad confinia portaturus. Profecti ad hunc amicum, mihi maxime inopinanti²⁷ accidit, ut in automobili duos viros: mensorem²⁸ Anderson et possessorem Balanescu, iam collocatos inveniremus. Quid sibi haec res velit, interrogabam me. Vix elapsus e primo muscipulo²⁹ iam alterum paratur mihi?

Automobile quasi alas haberet, volabat per vias. Nos in parte posteriore sumus collocati. Balanescu cum mensore ante nos sedet et sine intermissione³⁰ sermocinatur,³¹ interdum reversus ad nos iterum atque iterum, mihi me oculis inquiringibus lustrare³² videtur. Mihi in mentem venit edicti imaginem meam sanguisque pretium continentis, quod iste homo nequam³² certissime iam cognitum habens, sibi comparare in animo habet. Ut tam prope ad finem mihi omnes contentiones ad irritum redigantur³⁴, intolerabile³⁵ videtur, maxime autem saluti esset sclopetulo hos ambos ante me sedentes conficiendo, periculum occupare.³⁶ Zoltán, cui quid mente agitarem, prodidi, me delirare³⁷ dicit. «Noli timere et turbari — ait — omnia optime finiri pergunt, mensor — amicus mihi fidelissimus. Nimium³⁸ sumis³⁸ huic Balanescu, an nescis anseres sermocinantes nihil dicere, bovesque oculos intendentes nihil aspectare?»

Reticui. Constitui autem, si sors ita ferret, me non inultum cadere.³⁹ Non ego, Zoltán iudicavit recte de re: amicissime inter nos discussimus⁴⁰. Tum mihi Zoltán epistolam, quam amicus eius in oppido Temesvár scripserat,

tradidit, quācum familiam quandam, quae mihi fugienti iter porro praepararet, adirem. Ancilla roganti totam familiam ad certamen musicum⁴¹ abiisse et ante horam decimam vix reversuros esse dicit, quin etiam praefectos militum Valachos domum frequentare garrit.⁴² Et ego, qui non multo ante periculum fictum⁴³ vitandi causā paene parricida⁴⁴ civium factus sum, nunc vere delirans constitui adire in certamen musicum.

Ad arcam nummariam,⁴⁵ quae iuxta aditum erat, deposui saccum meum dorsuale.⁴⁶ Arcaria⁴⁷ oculis curiosis me intuebatur (boves intendunt oculos nihil intelligentes — venit mihi in mentem) nullo tamen verbo dicto. In exedra⁴⁸ odei⁴⁸ Beethoven fidibus canitur⁴⁹ et animi auditorum evidenter⁵⁰ deleniti sunt.⁵¹ Primo aspectu agnosco praefectos militum, non crepidatos,⁵² sed desertores (vulgo: «renegatos»), qui heri aquilam bicipitem⁵³ adorabant et hodie in ornatu regis Ferdinandi eandem detrectant.⁵⁴ Pertaesus⁵⁵ in cenatium⁵⁶ transivi, ibique mihi assum⁵⁷ et vinum apponi iussi, quibus, cum optime fructus essem, de tergo susurrus indignabundus infert se auribus: «Abi quam celerime, arcaria te agnovit».

Respiciens amicum vidi facie albā labrisque⁵⁸ trementibus astare. Exeuntem: «Cave domine centurio — monet summissā⁵⁹ voce arcaria — ego te semel vidi in oppido Petrosenio et statim agnovi. Undique quaerēris, cave, ne agnoscaris.»

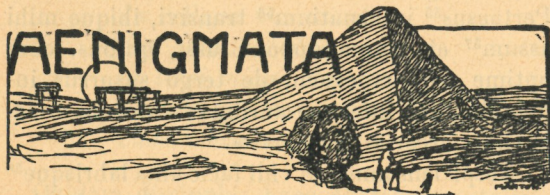
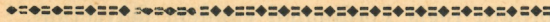
Me insipientem esse et memet ipsum sine causa ultro persequentibus obtulisse negare non potui. Zoltán nusquam cerni potuit, de-

¹⁹ magtár = Kornspeicher ²⁰ ugar = Brachfeld
²¹ dudva = Unkraut ²² ellepve = bedeckt ²³ vadonná válik = in eine Wüste verwandelt werden ²⁴ sofför = Chauffeur ²⁵ a román rendőrség = die rumenische Polizei
²⁶ megerősödve = erquickt ²⁷ aki vmire nincs elkészülve = wieder Vermuten ²⁸ mérnök = Ingenieur ²⁹ egérfogó = Mäusefalle ³⁰ szünet = unaufhörlich ³¹ fecseg = plaudern
³² kémlel = durchmustern ³³ gazfickó = Schelm ³⁴ füstbe megy = vereiteln ³⁵ elviselhetetlen = unerträglich ³⁶ megelőz = zuvorkommen ³⁷ meg vagyok bolondulva = verrückt sein ³⁸ túlbecsül = überschätzen ³⁹ bőrömet drágán adom = seine Haut teuer verkaufen ⁴⁰ elválni = scheiden
⁴¹ hangverseny = Konzert ⁴² kifecseg = ausschwatzen
⁴³ képzelt = eingebildet ⁴⁴ gyilkos = Mörder ⁴⁵ pénztár = Kasse ⁴⁶ hátizsák = Rucksack ⁴⁷ pénztárosnő = Kassierin
⁴⁸ hangversenyterem = Konzertsaal ⁴⁹ B-t játszószaak = wird gespielt ⁵⁰ szemlátomást = augenscheinlich
⁵¹ el van bűvölve = entzückt ⁵² bocskoros = Bundschuhe tragend ⁵³ kétfejű sas = Doppeladler ⁵⁴ leszól = herabsetzen ⁵⁵ undorodva = Ekel empfindend ⁵⁶ étkezőterem = Speisesaal ⁵⁷ sült = Braten ⁵⁸ ajak = Lippe ⁵⁹ suttogó = leise

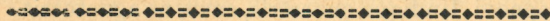
stituit⁶⁰ me. Nihil aliud remansit igitur, quam ut iusto tempore ad domum prius memoratam redirem. Herus, cum in vestibulo epistolam commendaticiam⁶¹ legisset, expallescens⁶² ligno flammis foci iniecto se rebus periculosus nunquam immisceri solere, neque quocum ageret scire, neque debere omnia suo periculō committere, neque haec a quodam ignoto quaeri posse respondens in cubiculum discessit. Abii.

Diu iam vias solus, pervagabar cum automobile sonans ante me constitit et amicus iam quaesitum esse, qui advenissent in automobili, annotavit. Summum adesse tempus vestem mutandi. Veste mihi traditā in extremo oppido cauponem inveniri posse, qui viatores sine syngrapho⁶³ per fines transferre soleret, dixit et statim se proripuit.⁶⁴ (Continuabitur.)

⁶⁰ magára hagy = im Stich lassen ⁶¹ ajánló = Empfehlung-
⁶² elsápad = erblassen ⁶³ útlevel = Reisepass
⁶⁴ elrohan = fortrennen.

Solutiones aenigmatum numeri VIII. et huius numeri proxime publicabuntur. Terminus solutionum ad moderatorem mittendarum 23. dies mensis Maii.

I.

Patria omnia

Francisca Sole
disc. Kaposvarensis.

II. Dissolvendum ad saltum equulei.

I—II.	Qu	c	d	i	I	o	i	t	v
	l	v	t	n	c	b	i	t	m
	e	o	i	o	n	l	e	o	u
III.	Q	s	u	a	e	M	m	a	s
	d	i	u	m	u	e	r	a	v
	t	a	u	n	i	t	u	l	u
	i	o	u	l	q	m	n		a

Aenigma tria proverbia continet.

Lad. Kassa
disc. Agriensis.

III.

Inveniendum est verbum compositum, cuius prima syllaba intrat in secundam, secunda autem in primam, immo vero totum verbum intrat in primam syllabam.

Paulus Farkas.

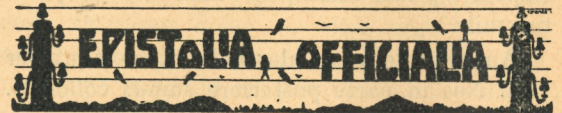
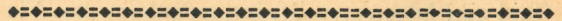
IV. Quadratum magicum.

	1.	2.	3.
1.	A	E	E
2.	I	O	R
3.	R	V	V

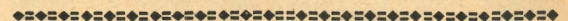
1. Quid procul bis clamamus,
Si avum visitamus?
2. «Quid eris?» rogo te.¹
3. Est forma copulae.

Otto Schmied
Vindobonensis.

1 i. e. puerum.

M. R. Re vera Rumani «Carmina Horatii selecta ad modos aptata» ab Iosepho Wagner cum inscriptione «Prohibe! Retour!» ad auctorem miserunt. Cur? Quia libros in Hungaria sub prelu missos in Rumaniam importari vetitum est. — *P. Nagy.* Tu imaginem absentem in iocis numeri VIII. (Hui! Ventus! pag. 1.) quaeris. Tu igitur non intellexisti iocum ex ephemeride «Rádióélet» ad verbum translatum. Joci partim ex eadem ephemeride sumpti sunt, partim a moderatore scripti sunt. Nomina subscripta retro legantur (Carolus Ács, Ladislaus Magyar). — *V. Temesy.* «Coryphaeus servitorum» (pag. 122.): servitores sunt, qui coenam clericis apponunt, coryphaeus est praefectus. — *O. Schmied.* Nuntio uti non potui, quia commentatio longior Eugenio principe digna iam conversa erat. Ceterum libenter accipiam nuntios Austriacos, quos tu, Collega Carissime, scripseris. — *E. Fenyőházi.* «Schola iocosa» anno praeterito edita est. «Nux avellana» illepidior, quam iocosior est. Fabula tempore prodibit. — *P. Sárközy.* Carmen tuum corrigendum est. Primam stropham non intellego. — *F. Hirsch, Th. Bruck.* Salse dictum Francisci Liszt mense Iunio publicabitur. — De ceteris manuscriptis proxima occasione.

Sumptibus Societatis Magistrorum Intermedi-scholarium Catholicorum. — A Katholikus Középiskolai Tanáregyesület költségen.

(Praeses: DR. IOANNES KISPARTI, elnök.)